

Сотник Ірина

д.е.н., професор, професор кафедри
економіки та бізнес-адміністрування

Шафорост Юлія

студент

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Україна здійснює зовнішню торгівлю з багатьма країнами світу, проте останнім часом все більшу частку у торгівельному обороті займає торгівля з Європейським Союзом (ЄС). Причиною тому є погіршення політичних і торговельних відносин з Росією, а також підписання 27 червня 2014 року економічної частини Угоди про асоціацію України з ЄС. Розділ IV «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» Угоди визначає «поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі» Україна – ЄС. Зона вільної торгівлі передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили.

Відмінною рисою зони вільної торгівлі Україна – ЄС є комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних європейських стандартів. Це дозволить значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС і забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів та навпаки – європейських експортерів до українського ринку. Таким чином, поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС [3].

Наслідком початку дії Угоди про асоціацію стало те, що у 2014-2015 рр. ЄС перетворився на головного торговельного партнера України. Так, у

2015 році експорт вітчизняних товарів і послуг до країн ЄС становив 13017,5 млн дол. або 34,1% від загального обсягу експорту, зменшившись, однак, порівняно з 2014 роком на 23,4%. У свою чергу, обсяг імпорту з країн ЄС склав 15343,8 млн дол. або 40,9% від загального обсягу і зменшився проти 2014 року на 27,2%. Натомість у 2015 році обсяги українського експорту до Російської Федерації (найголовнішого торговельного партнера України до 2014 року) склали 12,7% у структурі експорту, а імпорتنі поставки товарів з Росії – лише 20,0% серед усіх країн-торгових партнерів [2].

Основу товарної структури сучасного українського експорту становлять недорогоцінні метали та вироби з них – 24,8%, продукти рослинного походження – 20,9%, механічні й електричні машини – 10,3%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 8,7%, мінеральні продукти – 8,1%, готові харчові продукти – 6,5% і продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 5,6% [2]. Виходячи з цих даних, доцільно підсумувати, що Україна експортує більше сировинних матеріалів, ніж готової продукції, зберігаючи свій статус сировинної держави. Натомість країни ЄС експортують енергетичні матеріали, нафту та продукти її перегонки, котли, машини, апарати і механічні пристрої, електричні машини й устаткування, фармацевтичну продукцію, наземні транспортні засоби, крім залізничних, готову продукцію з деревини, одяг, взуття тощо, що є набагато прибутковішим, ніж експорт сировинних матеріалів.

Маючи високий експортний потенціал, Україна поки що використовує його недостатньо ефективно порівняно з країнами ЄС. Водночас, держава має низку потенційних переваг для розвитку свого експорту, зокрема:

- за рівнем запасів і видобутку мінерально-сировинних ресурсів входить до групи провідних країн континенту, виробляючи до 5% світової мінеральної сировини та продукції переробки;
- володіє понад 25% найбільш родючих чорноземів світу, має сприятливі кліматичні умови;

- має всі можливості для цілорічного туризму і посідає восьме місце у світі за кількістю туристичних візитів;
- є однією з дев'яти держав світу, які проектує та будують літаки військово-транспортної авіації;
- має відчутні успіхи в експорті зброї і військово-технічних послуг: починаючи з 1997 р., посідає 12-е місце серед світових експортерів [1; 4].

Ефективному використанню зазначених переваг для розвитку зовнішньої торгівлі України перешкоджає сировинна спрямованість її експорту та низька конкурентоспроможність значної частини готових виробів; низькі темпи впровадження інновацій у виробництво вітчизняних товарів і послуг, які користуються попитом на світовому ринку; коливання курсу гривні та у зв'язку з цим не завжди ефективне регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку державних структур; недостатність спеціальних знань, досвіду та координації роботи у сфері експорту у більшості українських підприємців та ін. [1].

З урахуванням зазначених факторів основними напрямками розвитку зовнішньої торгівлі України на сучасному етапі, на нашу думку, мають бути:

- стабілізація економічного та політичного стану в країні і вдосконалення нормативно-законодавчої бази зовнішньоекономічної діяльності з метою подолання сировинної орієнтації вітчизняного експорту;
- створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку конкурентоспроможних виробництв і торговельних процесів;
- потужна державна підтримка експортоорієнтованих підприємств, що виробляють інноваційну високотехнологічну продукцію з наданням їм відповідних економічних пільг;
- розширення інструментарію економічного стимулювання розвитку зовнішньої торгівлі тощо.

Список використаних джерел

1. Алимова О. О. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації [Електронний ресурс] / О. О. Алимова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 3. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=556> (дата звернення 22.05.2016 р.). – Назва з екрана.

2. Зовнішня торгівля України товарами у 2015 році [Електронний ресурс] : експрес-випуск від 15.02.2016 № 45/0/08.2вн-16. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 22.05.2016 р.). – Назва з екрана.

3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] / Урядовий портал, 24.12.2015. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631 (дата звернення 22.05.2016 р.). – Назва з екрана.

4. Український експорт озброєння: особливості структури та розвитку [Електронний ресурс] // Військова панорама. – 25.04.2012. – Режим доступу: <http://wartime.org.ua/1848-ukrayinskiy-eksport-ozbroyennya-osoblivost-strukturi-ta-rozvitku.html> (дата звернення 22.05.2016 р.). – Назва з екрана.

Сотник І. М. Розвиток зовнішньої торгівлі України з країнами Європейського Союзу / І. М. Сотник, Ю.В. Шафорост // Стратегія збалансованого використання економічного, технологічного та ресурсного потенціалу країни: зб. наук. праць II міжнар. наук-практ. конференції (1 червня, 2016 р., ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль: Крок, 2016, ISBN 978-617-692-345-9. – С. 216-218.